

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

17. listopadu 2011 *

Ve věci C-412/10,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Spojené království) ze dne 27. července 2010, došlým Soudnímu dvoru dne 18. srpna 2010, v řízení

Deo Antoine Homawoo

proti

GMF Assurances SA,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení J.-C. Bonichot, předseda senátu, A. Prechal, K. Schiemann, C. Toader (zpravodaj) a E. Jarašiūnas, soudci,

* Jednací jazyk: angličtina.

generální advokát: P. Mengozzi,
vedoucí soudní kanceláře: L. Hewlett vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 14. července 2011,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Deo Antoine Homawoo J. Dingemanssem, QC, M. Zurbruggem a K. Deal, advocates, jakož i I. Mitchellem, solicitor,

- za GMF Assurances SA N. Painesem, QC, P. Januszem, advocate, a S. Ballem a P. Thomasem, solicitors,

- za vládu Spojeného království L. Seeboruthem, jako zmocněncem,

- za řeckou vládu G. Karipsiadisem a T. Papadopoulou, jako zmocněnci,

– za Evropskou komisi M. Wilderspinem, jako zmocněncem,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 6. září 2011,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 31 a 32 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy („Řím II“) (Úř. věst. L 199, s. 40, dále jen „nařízení“) ve spojení s článkem 297 SFEU.

- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi D. A. Homawooem s domicilem ve Spojeném království, který se stal obětí automobilové nehody během pobytu ve Francii, a společností GMF Assurances SA (dále jen „GMF“), pojišťovací společností založenou a usazenou ve Francii.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Šestý, třináctý, čtrnáctý a šestnáctý bod odůvodnění nařízení zní následovně:

„(6) Řádné fungování vnitřního trhu vyžaduje v zájmu zlepšení předvídatelnosti výsledku sporů, jistoty co do rozhodného práva a volného pohybu soudních rozhodnutí, aby kolizní normy platné v členských státech určovaly stejný právní řád bez ohledu na zemi soudu, který se sporem zabývá.

[...]

(13) Jednotná pravidla, uplatňovaná nezávisle na právním řádu, který určují, mohou zabránit narušení hospodářské soutěže mezi stranami sporu v rámci Společenství.

(14) Požadavek právní jistoty a potřeba spravedlivého posouzení jednotlivých případů jsou základními prvky v oblasti spravedlnosti. [...]

[...]

(16) Jednotná pravidla by měla posílit předvídatelnost soudních rozhodnutí a zajistit přiměřenou rovnováhu mezi zájmy osoby, vůči které je vznášen nárok na náhradu škody, a zájmy poškozeného. [...]"

4 Článek 4 odst. 1 nařízení stanoví:

„Nestanoví-li toto nařízení jinak, je rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z civilních deliktů, právo země, kde škoda vznikla, bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a bez ohledu na to, ve které zemi nebo kterých zemích se projevily nepřímé následky této skutečnosti.“

5 Článek 15 nařízení nazvaný „Působnost rozhodného práva“ stanoví:

„Rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy podle tohoto nařízení se řídí zejména:

[...]

c) určení vzniku škody, její povahy a posouzení nebo nárokovaného odškodnění;

[...]“

- 6 Článek 28 nařízení nazvaný „Vztah ke stávajícím mezinárodním úmluvám“ stanoví:

„1. Tímto nařízením není dotčeno použití mezinárodních úmluv, jejichž stranou je jeden nebo více členských států ke dni přijetí tohoto nařízení a které stanoví kolizní normy pro mimosmluvní závazkové vztahy.

2. Toto nařízení se však použije mezi členskými státy přednostně ve vztahu k úmluvám uzavřeným výlučně mezi dvěma a více členskými státy v rozsahu, ve kterém se týkají předmětu právní úpravy tohoto nařízení.“

- 7 Článek 29 nařízení týkající se seznamu mezinárodních úmluv stanoví v odstavci 1 následující:

„Členské státy oznámí Komisi do 11. července 2008 seznam úmluv uvedených v čl. 28 odst. 1. Po tomto dni oznámí členské státy Komisi veškerá vypovězení zmíněných úmluv.“

- 8 Článek 30 odst. 2 nařízení zní následovně:

„Komise do 31. prosince 2008 předloží Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru studii o situaci v oblasti práva rozhodného pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají v souvislosti s narušením soukromí a osobnostních práv, a zohlední při tom pravidla vztahující se ke svobodě tisku

a svobodě projevu ve sdělovacích prostředcích a otázky kolize práva související se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů [(Úř. věst. L 281, s. 31)].“

- 9 Článek 31 nařízení nazvaný „Časová působnost“ stanoví:

„Toto nařízení se použije pro skutečnosti, jež vedou ke vzniku škody, ke kterým dojde po vstupu tohoto nařízení v platnost.“

- 10 Článek 32 nařízení nazvaný Den [Datum] použitelnosti stanoví:

„Toto nařízení se použije se ode dne 11. ledna 2009, s výjimkou článku 29, který se použije ode dne 11. července 2008.“

Vnitrostátní právní úprava

- 11 Kolizní úprava v oblasti mimosmluvní odpovědnosti, jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, je v anglickém právu obsažena v části III zákona o mezinárodním právu soukromém z roku 1995 (různá ustanovení) [Private International Law (Miscellaneous Provisions) Act 1995] a stanoví, že právem rozhodným je právo země, kde došlo k civilnímu deliktu. V oblasti tělesné újmy čl. 11 odst. 2 písm. a) uvedeného zákona

z roku 1995 stanoví, že rozhodným právem je právo místa, kde se jednotlivec nacházel v okamžiku, kdy utrpěl újmu.

- 12 Článek 15A uvedeného zákona z roku 1995, který byl vložen nařízením z roku 2008 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazky (Anglie, Wales a Severní Irsko) [Law applicable to Non-Contractual Obligations (England and Wales and Northern Ireland) Regulations 2008, SI 2008, n° 2986] stanoví, že žádné ustanovení v části III tohoto zákona z roku 1995 „nemění nic na rozhodování otázek v oblasti civilních deliktů, které je třeba rozhodnout podle [nařízení]“.
- 13 Co se týče posouzení náhrady škody, vnitrostátní judikatura a zejména rozhodnutí House of Lords ve věci *Harding v. Wealands* [(2007) 2 AC 1] zakotvuje, že posouzení náhrady škody se řídí anglickým právem jakožto *lex fori*.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 14 Dne 29. srpna 2007 se D. A. Homawoo při pobytu ve Francii stal obětí automobilové nehody způsobené motorovým vozidlem, které řídila osoba s pojištěním uzavřeným u společnosti GMF.
- 15 Dne 8. ledna 2009 podal D. A. Homawoo mimo jiné proti společnosti GMF žalobu o náhradu tělesné újmy a nepřímých škod k High Court of Justice.

- 16 Žalobce v původním řízení před předkládajícím soudem tvrdil, že posouzení náhrady škody se řídí anglickým právem, které je právem určeným kolizními normami *lex fori* použitelnými na spor v původním řízení. Zastával totiž názor, že nařízení se z hlediska *ratione temporis* nepoužije, jelikož v souladu s jeho články 31 a 32 se nepoužije na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým jako ve věci v původním řízení došlo před 11. lednem 2009, což je stanovené datum vstupu nařízení v platnost. Žalobce podpůrně uváděl, že nařízení se nepoužije, jelikož bez ohledu na datum vzniku škody bylo předmětné řízení zahájeno před tímto datem.
- 17 Společnost GMF nezpochybňovala opodstatněnost žaloby na náhradu škody, avšak tvrdila, že posouzení uvedené škody se v souladu s kolizními normami zakotvenými nařízením řídí francouzským právem. Podle společnosti GMF totiž nařízení vstoupilo v platnost dvacátým dnem následujícím po jeho zveřejnění v *Úředním věstníku Evropské unie* v souladu s pravidlem zakotveným v článku 297 SFEU. Bylo proto podle ní použitelné ve věci v původním řízení, jelikož ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku uvedené škody, došlo po tomto datu a jelikož vnitrostátní soud byl k určení rozhodného práva povolán po 11. lednu 2009.
- 18 High Court of Justice má zaprvé za to, že článek 32 tohoto nařízení neodkazuje na datum podání žaloby k soudu či na datum vynesení soudního rozhodnutí, a že proto nic neodůvodňuje výklad tohoto ustanovení v tom smyslu, že se nařízení použije na každé řízení zahájené od data stanoveného v tomto ustanovení. Tento soud zadruhé uvádí, že výklad, podle něhož se nařízení použije na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo po 11. lednu 2009, zaručuje právní jistotu, jelikož udává pevné datum bez vazby na zahájení soudních řízení. S ohledem na znění článku 31 nařízení však má pochybnosti o tom, zda je možné takový výklad přijmout.

¹⁹ Za těchto podmínek se High Court of Justice (England & Wales) Queen's Bench Division rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1. Je třeba články 31 a 32 [nařízení] ve spojení s článkem 297 SFEU vykládat v tom smyslu, že vnitrostátní soud je povinen použít [toto nařízení], a konkrétně [jeho] čl. 15 písm. c) [...], v případě, že ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, došlo dne 29. srpna 2007?

2. Má na odpověď na první otázku vliv některá z následujících skutečností:

a) řízení o náhradu škody bylo zahájeno dne 8. ledna 2009;

b) vnitrostátní soud neurčil rozhodné právo do 11. ledna 2009?“

K předběžným otázkám

²⁰ Podstatou otázek předkládajícího soudu, které je třeba přezkoumat společně, je, zda články 31 a 32 nařízení ve spojení s článkem 297 SFEU musí být vykládány v tom smyslu, že vnitrostátní soud je povinen použít nařízení pouze na skutečnosti, ke kterým došlo od 11. ledna 2009 a vedly ke vzniku škody, a zda datum zahájení řízení

o náhradu škody, jakož i datum určení rozhodného práva soudem, kterému byl spor předložen, má vliv na vymezení aplikace *ratione temporis* tohoto nařízení.

- 21 V projednávané věci je k odpovědi na otázky předkládajícího soudu třeba přezkoumat dvojí ustanovení nařízení pro účely zjištění jeho data vstupu v platnost a data, od kterého se toto nařízení použije.
- 22 Pokud jde o datum vstupu nařízení v platnost, je třeba připomenout, že podle čl. 297 odst. 1 třetího pododstavce SFEU vstupují legislativní akty v platnost dnem, který je v nich stanoven, jinak dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.
- 23 I když v daném případě nařízení datum vstupu v platnost výslovně nestanoví, obsahuje nařízení článek 31 nazvaný „Časová působnost“, podle něhož se použije na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo po jeho vstupu v platnost, a dále článek 32 nazvaný „Den [Datum] použitelnosti“, podle něhož se nařízení použije od 11. ledna 2009 s výjimkou jednoho článku, který není ve věci v původním řízení dotčen.
- 24 V tomto ohledu je třeba uvést, že zákonodárce se může rozhodnout odlišit datum vstupu v platnost od data použitelnosti instrumentu, který přijal, a to tak, že druhé datum ve vztahu k prvnímu odloží. Takový postup může po jeho vstupu v platnost, a tedy integraci do unijního právního řádu zejména umožnit, aby členské státy či orgány Unie na základě tohoto aktu nejprve splnily povinnosti, které jsou jim uloženy a které se jeví nezbytné k jeho pozdějšímu uplatňování vůči všem právním subjektům, na které se vztahuje, v plném rozsahu.

- 25 Jak generální advokát uvedl v bodě 21 svého stanoviska, zákonodárce takto postupoval u několika aktů přijatých v oblasti soudní spolupráce ve věcech občanských jako zejména u nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (Úř. věst. L 177, s. 6).
- 26 Co se týče nařízení, je nesporné, že jeho datum vstupu v platnost není v článku 31 ani článku 32 tohoto nařízení stanoveno.
- 27 Tři jazyková znění názvu článku 32 nařízení („Inwerkingtreding“, „Data intrării în vigoare“ a „Entrada en vigor“) sice odkazují na pojem vstupu v platnost. Obsahově však tento článek i v těchto třech zněních uvádí 11. leden 2009 jako datum použitelnosti nařízení.
- 28 Jak připomněl generální advokát v bodě 39 svého stanoviska, z judikatury Soudního dvora vyplývá, že nutnost jednotného výkladu unijních aktů vylučuje, aby byl v případě pochybností text ustanovení posuzován izolovaně, a vyžaduje naopak, aby byl vykládán a uplatňován ve světle svého znění v ostatních úředních jazycích (viz zejména rozsudek ze dne 12. července 1979, Koschniske, 9/79, Recueil s. 2717, bod 6, a ze dne 10. září 2009, Eschig, C-199/08, Sb. rozh. s. I-8295, bod 54).
- 29 V daném případě je vzhledem k obsahu ustanovení, který se ve všech jazykových zněních shoduje, třeba konstatovat, že článek 32 nařízení nestanoví datum jeho vstupu v platnost, ale datum jeho použitelnosti.

- 30 Z toho plyne, že bez zvláštního ustanovení stanovícího datum vstupu nařízení v platnost musí toto datum být určeno podle obecného pravidla zakotveného v čl. 297 odst. 1 třetím pododstavci SFEU. Nařízení bylo zveřejněno v *Úředním věstníku Evropské unie* dne 31. července 2007, a proto vstoupilo v platnost dvacátým dnem následujícím po jeho zveřejnění, tedy dne 20. srpna 2007.
- 31 Takový závěr potvrzuje okolnost, že nařízení ukládá od tohoto posledně uvedeného data členským státům a Komisi určité povinnosti. Podle článku 29 nařízení tak měly členské státy před datem použitelnosti nařízení – a to konkrétně k 11. červenci 2008 – povinnost oznámit Komisi mezinárodní úmluvy v této oblasti, jejichž byly smluvními stranami, a Komise byla povinna seznam těchto úmluv zveřejnit v *Úředním věstníku Evropské unie*.
- 32 Dále na základě čl. 30 odst. 2 nařízení měla Komise nejpozději do 31. prosince 2008 předložit Parlamentu, Radě a Hospodářskému a sociálnímu výboru studii týkající se práva rozhodného pro mimosmluvní závazkové vztahy. Tyto povinnosti tedy musely být splněny před 11. lednem 2009, datem stanoveným v článku 32 nařízení pro účely jeho uplatnění vůči všem právním subjektům.
- 33 Za těchto podmínek nelze článek 31 nařízení, který se podle svého názvu týká „Časové působnosti“, vykládat bez zohlednění data použitelnosti stanoveného v článku 32 nařízení, tj. 11. ledna 2009. Je tudíž nutno dojít k závěru, že na základě článku 31 se toto nařízení použije na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo po tomto datu.

- 34 Takový výklad jako jediný umožňuje plně dosáhnout cílů nařízení podle bodů šest, třináct, čtrnáct a šestnáct jeho odůvodnění, tedy zaručení předvídatelnosti výsledku řízení a právní jistoty, pokud jde o právo rozhodné a jednotné použití uvedeného nařízení ve všech členských státech.
- 35 Tyto cíle by na druhou stranu byly ohroženy, kdyby se nařízení použilo na skutečnosti, ke kterým došlo před datem vstupu v platnost a datem stanoveným v jeho článku 32. Jak totiž uvedl i žalobce v původním řízení, vláda Spojeného království a Komise, nelze vyloučit, že dvě skutečnosti, ke kterým došlo v tomtéž dni před 11. lednem 2009, by se mohly řídit jiným právem v závislosti na datu zahájení řízení na náhradu škody či datu určení práva rozhodného soudem, kterému byl spor předložen. Povinnosti vyplývající ze skutečnosti, která na jednom a tomtéž místě vedla ke vzniku škody u několika osob, by se navíc mohly řídit různým právem v závislosti na výsledku různých soudních řízení.
- 36 Ani datum zahájení řízení ve věci, ani datum určení rozhodného práva vnitrostátním soudem proto nejsou pro účely vymezení působnosti *ratione temporis* nařízení relevantní. Jak vyplývá z jeho článku 31, jediný okamžik, který je třeba zohlednit, je okamžik, kdy došlo k civilnímu deliktu.
- 37 Za těchto podmínek je třeba na položené otázky odpovědět tak, že články 31 a 32 nařízení ve spojení s článkem 297 SFEU musí být vykládány v tom smyslu, že vnitrostátní soud je povinen použít toto nařízení pouze na skutečnosti, ke kterým došlo od 11. ledna 2009 a vedly ke zniku škody, a že datum zahájení řízení o náhradu škody, jakož i datum určení rozhodného práva soudem, kterému byl spor předložen, nemá vliv na vymezení časové působnosti tohoto nařízení.

K nákladům řízení

- ³⁸ Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

Články 31 a 32 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy („Řím II“) ve spojení s článkem 297 SFEU musí být vykládány v tom smyslu, že vnitrostátní soud je povinen použít toto nařízení pouze na skutečnosti, ke kterým došlo od 11. ledna 2009 a vedly ke vzniku škody, a že datum zahájení řízení o náhradu škody, jakož i datum určení rozhodného práva soudem, kterému byl spor předložen, nemá vliv na vymezení časové působnosti tohoto nařízení.

Podpisy.